

Guru Kashi University

**Master of Arts
(Religious Studies)**

Session: 2024-25

**Department of Religious Studies & Bhai
Mardana Chair
Faculty of Humanities & Languages
Guru Kashi University**

Graduate Attributes

- M.A Religious Studies demonstrate an intellectual foundation in the historical philosophical and theological issues that are relevant to the natural sciences, particularly where these disciplines interface with religious topics.
- M.A Religious Studies demonstrate communication skills for presenting arguments in a winsome and gracious manner.

Program Outcome

- Student Will gain the skills to interpret, describe, and compare religious phenomena within diverse historical, social, and cultural contexts.
- Student will engage in interdisciplinary scholarship as they explore religious world, their elements, and form, including, beliefs, rituals, symbols, institution, oral/ textual narratives, ethical systems, communities, practices, and objects of material culture.
- Students will be able to interpret and analyze the intersection of religion and other dimensions of culture(e.g., science, politics , ethics, race, gender, class art/architecture , and popular culture)
- Students will become practiced in critical thinking, making and supporting effective arguments (both orally and in writing), interpreting social theory in relationship to the study of religion, conducting research, evaluating primary resources, and organizing projects.

Course Structure of the M.A. Religious Studies

Semester - I						
Course Code	Course Name	Type of Course	L	T	P	No. of Credits
MRS101	Study of Religion - I	Core	4	0	0	4
MRS102	Study of Sikh Religion - I	Core	4	0	0	4
MRS103	Study of Sikh Scripture -I	Core	4	0	0	4
MRS104	Seminar-I	Skill based	0	0	4	2
MRS105	Gurbani Interpretatios & Gurbani Music (theory)	Skill based	2	0	0	2
Discipline Elective (Any one of the following)						
MRS106	Study of Indian Religion	Discipline Elective	3	0	0	3
MRS107	Study of Semitic Religion					
Discipline Elective (Any one of the following)						
MRS108	Study of Bhagat Bani	Discipline Elective	3	0	0	3
MRS109	Gurmat Philosophy					
MRS110	Philosophy of sikh Thoughts	MD	3	0	0	3
Total			23	0	2	25

Semester – II						
Course Code	Course Name	Type of Course	L	T	P	No. of Credits
MRS201	Study of Religion – II	Core	4	0	0	4
MRS202	Study of Sikh Religion – II	Core	4	0	0	4
MRS203	Study of Sikh Scripture – II	Core	4	0	0	4
MRS204	Vivharik Smikhya	Skill based	2	0	0	2
MRS205	Gurbani Interpretation & Gurbani Music (Practical)	Skill based	2	0	0	2
Discipline Elective (Any one of the following)						
MRS206	Religion of Philosophy	Discipline Elective	3	0	0	3
MRS207	Gurmat Philosophy-II					
MRS208	Hermeneutical Study of Religion					
Discipline Elective (Any one of the following)						
MRS209	Study of Dasam Granth	Discipline Elective	3	0	0	3
MRS210	Study of Sikh Ideology & Institution					
MRS299	XXX	MOOC	0	0	0	2
Total			22	0	0	24

Semester – III						
Course Code	Course Name	Type of Course	L	T	P	No. of Credits
MRS301	Research Methodology	Compulsory Foundation	4	0	0	4
MRS398	Research Proposal	Research Based Skill	0	0	8	4
MRS303	Ethic and IPR	Research Based Skill	4	0	0	4
MRS397	Proficiency in Teaching	Research Based Skill	2	0	0	2
MRS305	Computer lab	Skill Based	0	0	4	2
MRS399	xxxx	MOOC	--	--	--	4
XXX	XXX	Open Elective	2	0	0	2
Total			12	0	12	22
(Open Elective) For other Departments						
OEC077	Beliefs of Religious and Philosophy	Open Elective	2	0	0	2

Semester – IV						
Course Code	Course Name	Type of Course	L	T	P	No. of Credits
MRS401	Dissertation	Research Skill based	--	--	--	20
Total						20

EVALUATION CRITERIA FOR THEORY COURSES

- A. Continuous Assessment: [25 Marks]
- i. CA1: Surprise Test (Two best out of three) (10 Marks)
 - ii. CA2: Assignment(s) (10 Marks)
 - iii. CA3: Term paper (5 Marks)
- B. Attendance: [5 marks]
 C. Mid Semester Test: [30 Marks]
 D. End-Term Exam: [40 Marks]

Evaluation Criteria for other courses has been given separately with respective courses

This is for Practical/Seminar Subjects

Evaluation Criteria:

- A. First Practical (Unit-I): 20 Marks
- B. Second Practical (UNIT II): 20 Marks
- C. Third Practical (UNIT III): 20 Marks
- D. Fourth Practical (UNIT IV): 20 Marks
- E. Final Practical at end of the semester (Comprehensive practical): 20 Marks.

Semester – I

Course Name: STUDY OF RELIGION – I
Course Code: MRS101

L	T	P	Cr
4	0	0	4

Total hours 60

Course Outcomes: On completion of this course, the successful students will be able to:

- In this subject students will learn difference between theology and religious studies.
- Western, post-Enlightenment tendency to compartmentalize religion.
- Religion as an object to be studied rather than as basic to life
- Increasing emphasis on rational ways of knowing coupled with
- skepticism towards divine revelation or personal encounter with divine.

Course Content

Unit I

12hours

ਧਰਮ : ਸੁਭਾਅ ਅਤੇ ਸਰੂਪ।

ਧਰਮ ਦਾ ਸਰੂਪ ਅਤੇ ਖੇਤਰ (ਧਰਮ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ)।

UnitII

15hours

ਧਰਮ ਦੀ ਨੈਤਿਕਤਾ, ਧਰਮ ਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿਗਿਆਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ।

ਧਰਮ ਅਧਿਐਨ:-

ਧਰਮਾਂ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰਸੰਗਤਾ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ।

UnitIII

15hours

ਧਰਮ ਦਾ ਆਰੰਭ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਰੁਝਾਨ।

ਧਰਮ ਦੀ ਮਾਨਵ-ਵਿਗਿਆਨੀ ਅਧਿਐਨ ਵਿਧੀ (ਐਡਵਰਡ ਬਰਨੇਟ ਟਾਇਲਰ ਅਤੇ ਜੇਮਜ਼ ਫਰਜ਼ਰ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਵਾਲੇ ਸਹਿਤ)।

UnitIV

18hours

ਧਰਮ ਦੀ ਸਮਾਜ ਵਿਗਿਆਨੀ ਅਧਿਐਨ ਵਿਧੀ। (ਅਮਾਇਲ ਦੁਰਖੇਮ 1758-1817 ਅਤੇ ਮੈਕਸ ਵੇਬਰ 1864-1920 ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਵਾਲੇ ਸਹਿਤ)।

ਧਰਮ ਅਧਿਐਨ ਦੀ ਪਰਪੰਚ ਵਿਗਿਆਨੀ ਪਹੁੰਚ ਵਿਧੀ।

Transaction Mode: ਲੈਕਚਰ, ਸਮੱਸਿਆਂ ਹੱਲ, ਮਿਸ਼ਰਤ ਸਿਖਲਾਈ, ਚਰਚਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕੇਸ ਅਧਿਐਨ

ਸਹਾਇਕ ਪੁਸਤਕਾਂ:

1. What is religion- AG Widgrey
2. Comparative Religion: A History: Eric J. streng
3. Elementary Forms of Religious life: E Durkeheim
4. The Origins of Religion: Sigmund Freud.
5. ਧਰਮ ਦਰਸ਼ਨ : ਡਾ. ਸਾਤੀ ਨਾਥ ਗੁਪਤਾ।
6. ਧਰਮ ਅਧਿਐਨ-ਅਕਾਦਮਿਕ ਪਰਿਪੇਖ, ਡਾ. ਜੋਧ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਆਨੰਦ ਸਪੈਂਸਰ, ਡਾ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ।
7. ਧਰਮ ਅਧਿਐਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਅਧਿਐਨ-ਡਾ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ।
8. ਧਰਮ ਦੀ ਉਤਪੱਤੀ ਤੇ ਵਿਕਾਸ (ਡਾ. ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਤਾਲਿਬ)

Course Name: STUDY OF SIKH RELIGION- I
Course Code: MRS102

L	T	P	Cr
4	0	0	4

Total hours 60

Course Outcomes: On completion of this course, the successful students will be able to:

- In this subject students will be able to understand Sikhism is based on the spiritual teachings of Guru Nanak, the first Guru (1469-1539), and the nine Sikh gurus that succeeded him.
- The Tenth Guru, Guru Gobind Singh named the Sikh scripture Guru Granth Sahib as his successor, terminating the line of human Gurus and making the scripture the eternal, religious spiritual guide for Sikhs.
- Sikhism rejects claims that any particular religious tradition has a monopoly on Absolute Truth.

Course Content

Unit I **15hours**

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਉੱਤਪਤੀ ਅਤੇ ਸਮਕਾਲੀ ਪਰਸਥਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਈਆਂ।

ਸਿੱਖ ਪਰੰਪਰਾ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਸਹਿਯੋਗ ਸੰਗਤ, ਕੀਰਤਨ, ਲੰਗਰ ਪ੍ਰਥਾ।

UnitII **12hours**

ਗੁਰੂ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਸੰਗਠਨ।

ਗੁਰਿਆਈ ਦੀ ਸੰਸਥਾਂ ਦਾ ਆਰੰਭ ਤੇ ਵਿਕਾਸ।

UnitIII **15hours**

ਵਿਸ਼ਵ ਧਰਮ ਚਿੰਤਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਸ਼ੰਗ ਅਧੀਨ ਮੌਤ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦੀ ਸਿਧਾਂਤਗਤ ਵਿਆਖਿਆ।

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ।

Unit IV **18hours**

ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ।

ਚਾਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਲਾਸਾਨੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਸੰਕਲਪ।

Transaction Mode: ਲੈਕਚਰ , ਸਮੱਸਿਆਂ ਹੱਲ , ਮਿਸ਼ਰਤ ਸਿਖਲਾਈ , ਚਰਚਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕੇਸ ਅਧਿਐਨ।

ਸਹਾਇਕ ਪੁਸਤਕਾਂ:

1. Ethics of the Sikhs: Avtar Singh
2. ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਉਤਪਤੀ: ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ, ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਬਿਊਰੋ, ਪੰਜਾਬੀ
3. ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ।
4. Sikh Religion: Origin and development : Dalbir Singh Dhillon
5. ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਸਿੱਟੇ: ਮੇਜਰ ਗੁਰਮੁੱਖ ਸਿੰਘ
6. ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਅਤੇ ਰਚਨਾ: ਡਾ. ਜੋਧ ਸਿੰਘ।
7. ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦਾ ਜੀਵਨ, ਸੰਦੇਸ਼ ਤੇ ਸ਼ਹਾਦਤ: ਡਾ. ਤਾਰਨ ਸਿੰਘ
8. ਧਰਮ ਅਧਿਐਨ ਸਿੱਖ ਅਧਿਐਨ:- ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਬਿਊਰੋ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ।
9. ਚਾਰ ਸਹਿਬਜ਼ਾਦੇ: ਪ੍ਰੋ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਪਦਮ

Course Name: STUDY OF SIKH SCRIPTURE - I

L	T	P	Cr
4	0	0	4

Course Code: MRS103**Total hours 60**

Course Outcomes: On completion of this course, the successful students will be able to:

- In this subject students will be able to understand the Sikh scripture opens with Ik Onkar, its Mul Mantar and fundamental prayer about One Supreme Being (God). Sikhism emphasizes simran (meditation on the words of the Guru Granth Sahib), that can be expressed musically through kirtan or internally through Nam Japo (repeat God's name) as a means to feel God's presence.
- It teaches followers to transform the "Five Thieves" (lust, rage, greed, attachment, and ego). Hand in hand, secular life is considered to be intertwined with the spiritual life.
- Guru Nanak taught that living an active, creative, and practical life of truthfulness, fidelity, self-control and purity is above the metaphysical truth, and that the ideal man is one who "establishes union with God, knows His Will, and carries out that will.
- Guru Hargobind, the sixth Sikh Guru, established the political/temporal (Miri) and spiritual (Piri) realms to be mutually coexistent. Sikhism evolved in times of religious persecution.

Course Content

Unit I

18hours

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਬਾਣੀਆਂ :

ਮੁੱਖ ਬਾਣੀਆਂ : ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬਾਣੀ : ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬਾਣੀ : ਕਿਰਤ ਦਾ ਸੰਕਲਪ

ਜਪੁ ਬਾਣੀ ਦਾ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਅਧਿਐਨ:

ਜਪੁਜੀ : ਪਰਮ ਤੱਤ ਦੇ ਸਰੂਪ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ

ਜਪੁਜੀ : ਸਚਿਆਰ ਪਦ (ਆਦਰਸ਼ ਮਨੁੱਖ)

ਗੁਰਮਤਿਵਿਚ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸੰਕਲਪ।

Unit II

12hours

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਰਚਿਤ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਅਧਿਐਨ:

ਪਰਮਸਤ ਦੇ ਸਰੂਪ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ

ਸ਼੍ਰੀਸਟੀ ਰਚਨਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ

ਸਮਕਾਲੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਪੱਖ

ਧਾਰਮਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ

Unit III

15hours

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਰਚਿਤ ਸਿਧ ਗੋਸਿਟਿ ਅਧਿਐਨ

ਪਰਮਸਤ ਦਾ ਸੰਕਲਪ

ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਰਚਨਾ ਦਾ ਸੰਕਲਪ

ਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸੰਕਲਪ

ਆਦਰਸ਼ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਸੰਕਲਪ

Unit IV

15hours

ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਰਚਿਤ ਆਨੰਦ ਬਾਣੀ ਦਾ ਅਧਿਐਨ

1. ਆਨੰਦ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ

2. ਗੁਰੂ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ

3. ਮਾਇਆ ਦੇ ਸੰਕਲਪ

Transaction Mode: ਲੈਕਚਰ, ਸਮੱਸਿਆਂ ਹੱਲ, ਮਿਸ਼ਰਤ ਸਿਖਲਾਈ, ਚਰਚਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕੇਸ ਅਧਿਐਨ

ਸਹਾਇਕ ਪੁਸਤਕਾਂ:-

1. ਜਪੁਜੀ ਇਕ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਅਧਿਐਨ:- ਡਾ. ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀਪ
2. ਜਪੁਜੀ ਇਕ ਸਚਿਆਰਪਦ: ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ ਬੇਦੀ
3. ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਆਦਰਸ਼ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਸੰਕਲਪ: ਡਾ. ਸਮਸੇਰ ਸਿੰਘ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ।
4. ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਟੀਕਾ ਸੰਪਾਦਨ : ਡਾ. ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ।
5. ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ: ਡਾ. ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ, ਅਰਸੀ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼, ਦਿੱਲੀ।
6. ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ: ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ।
7. ਤੀਜੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ: ਡਾ. ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦਿਲ।
8. ਅਨੰਦ ਜੇਤ ਤੇ ਜੁਗਤਿ, ਡਾ. ਤਾਰਨ ਸਿੰਘ

Course Name: SEMINAR – I
Course Code: MRS104

L	T	P	Cr
0	0	4	2

Course Content

ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪਰਿਪੇਖ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਹ ਵਿਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਵਾਲੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਗੇ। ਉਹ ਪੀਪੀਟੀ ਵੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਜਮਾਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਸੈਮੀਨਾਰ ਕਰਨਗੇ।

Course Name: GURBANI INTERPRETATION & GURBANI MUSIC(THEORY)

Course Code: MRS105

L	T	P	Cr
2	0	0	2

Total hours 30

Course Outcomes: On completion of this course, the successful students will be able to:

- In this subject students will be able to understand Sri Guru Granth Sahib however has different approach.
- It goes beyond Big Bang. It explains even the situation before the universe came into existence.
- It explains the dark energy and dark matter aspect wherefrom the particles and forces emerged to form matter.
- It also explains the fundamental of everything i.e., the God, which is the centrality of all energies, forces and particles.
- It is the Unifying Force; the Grand Design; The Fundamental for the Theory of Everything.

Course Content

Unit I

8hours

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ

ਸਹਿਜ ਪ੍ਰਣਾਲੀ- ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਲੱਛਣ।

ਭਾਈ ਪ੍ਰਣਾਲੀ- ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਲੱਛਣ।

ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ- ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਲੱਛਣ ਅਤੇ ਸਰੂਪ- ਪ੍ਰੋ: ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ।

Unit II

7hours

ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ (ਬਿਉਰੀ)

ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ

ਸੰਗੀਤ, ਨਾਦ, ਸੁਰ, ਰਾਗ, ਆਰੋਹੀ, ਅਵਰੋਹੀ, ਅਲਾਪ, ਬੋਲਤਾਲ, ਵਾਦੀ, ਸੰਵਾਦੀ,

ਅਨੁਵਾਦੀ, ਵਿਵਾਦੀ ਅਲੰਕਾਰ

ਲੈਅ (ਵਿਲੰਬਿਤ, ਮੱਧ,ਦਰੁਤ) ਤਾਲ, ਖਾਲੀ, ਆਵਰਤਨ, ਰਾਗ, ਮਾਤਰਾ, ਸਥਾਈ, ਅੰਤਰਾ, ਸੰਚਾਰੀ, ਆਭੋਗ, ਘਰੁ, ਰਹਾਉ, ਪੜਤਾਲ।

Unit III

8hours

ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਦਾ ਗਿਆਨ:

ਰਾਗ ਤੇ ਥਾਟ ਦੇ ਨਿਯਮ

ਸੁੱਧ, ਛਾਇਆ ਅਤੇ ਸੰਕਤੀਰਕਣ ਰਾਗ (ਤਿੰਨੇ ਵਰਗ)

ਪੂਰਬ ਅੰਗ ਤੋਂ ਉਤਰ ਅੰਗ ਰਾਗ

ਪਾਠ ਲੜੀ (ਸਿਲੇਬਸ) ਦੇ ਰਾਗਾਂ ਦਾ ਪਰਿਚਯ ਅਤੇ ਤਾਲਾਂ ਨੂੰ ਤਾਲ ਲਿਪੀ ਵਿਚ

ਲਿਖਣਾ:

ਰਾਗ ਆਸਾ

ਰਾਗ ਬਿਲਾਵਲ

ਰਾਗ ਬਸੰਤ

Unit IV

7hours

ਜੀਵਨ ਤੇ ਲੇਖ:

ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ, ਸੱਤਾ ਬਲਵੰਡ ਦੀ ਜੀਵਨੀ।

ਗੁਰੂ ਸਹਿਬਾਨ ਦੀ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਦੇਣ।

ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਪੱਧਤੀ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਤੋਂ ਵਿਲੱਖਣਤਾ।

ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਸਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ

ਰਬਾਬ, ਸਿਰੰਦਾ,ਤਾਉਸ

Transaction Mode:ਲੈਕਚਰ, ਸਮੱਸਿਆਂ ਹੱਲ,ਮਿਸ਼ਰਤ ਸਿਖਲਾਈ, ਚਰਚਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕੇਸ ਅਧਿਐਨ

ਪੁਸਤਕ ਸੂਚੀ:-

1. fw. qwrn isMG, gurbwxI dIAW ivAwiKAw pRxwlIAW[
2. pRo: qwrw isMG, sMgIq swSqr[
3. surjIq kOr, pRo: qwrw isMG, sMgIq swSqr drpn vwdn klw[
4. BweI Avqwr isMG gurbwxI sMgIq 1 Aqy 2 [
5. pRo: qwrw isMG, vwdn klw[
6. gopwl isMG, is~K Drm sMgIq[

Course Name: STUDY OF INDIAN RELIGIONS
Course Code: MRS106

L	T	P	Cr
3	0	0	3

Course Outcomes: On completion of this course, the successful students will be able to:

- In this subject students will learn religious studies, alternately known as the study of religion, is an academic field devoted to research into religious beliefs, behaviors, and institutions.
- It describes, compares, interprets, and explains religion, emphasizing systematic, historically based, and cross-cultural perspectives. Because of these three different potential meanings, an etymological analysis alone does not resolve the ambiguity of defining religion, since each verb points to a different understanding of what religion is.
- During the Medieval Period, the term religious was used as a noun to describe someone who had joined a monastic order (a religious)

Course Content

Unit I

10hours

ਵੈਦਿਕ ਧਰਮ:

ਵੈਦਿਕ ਧਰਮ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ:

ਨਾਸਦੀਯ ਸੂਤਕ

ਪੁਰਸ਼ ਸੂਤਕ

Unit II

10hours

ਉਪਨਿਸ਼ਦ : ਜਾਣ-ਪਛਾਣ:

ਬ੍ਰਹਮ ਦੇ ਸਰੂਪ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ

ਜਗਤ ਦੇ ਸਰੂਪ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ

ਭਗਤੀ ਮਾਰਗ ਦਾ ਸਰੂਪ

ਆਤਮਾ ਦੇ ਸਰੂਪ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ

ਸ੍ਰੀ ਮਦ ਭਗਵਤ ਗੀਤਾ:

ਗਿਆਨ ਮਾਰਗ

ਭਗਤੀ ਮਾਰਗ

ਕਰਮ ਮਾਰਗ

Unit III

15hours

ਬੁੱਧ ਧਰਮ:

ਉੱਤਪਤੀ ਤੇ ਵਿਕਾਸ
ਬੁੱਧ ਧਰਮ ਵਿਚ ਦੁੱਖ ਦਾ ਵਿਵੇਚਨ।
ਬੁੱਧ ਧਰਮ ਦੇ ਚਾਰ ਆਰਯ ਸੱਚ।
ਅਸ਼ਟਾਗ ਮਾਰਗ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ।
ਬੁੱਧ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਕਰਮ ਅਤੇ ਪੁਨਰ ਜਨਮ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ।

Unit IV

10hours

ਜੈਨ ਧਰਮ:

ਵਰਧਮਾਨ ਮਹਾਂਵੀਰ ਦਾ ਜਨਮ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ।
ਸਿਧਾਂਤ : ਨਯ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ (Principal of Logic)
ਅਨੇਕਾਂਤਵਾਦ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ (Theory of many viewpoints)
ਸਯਾਤਵਾਦ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ (Principal of syaduada)

ਜੀਵ ਅਤੇ ਅਜੀਵ ਦ੍ਰਵ।

Transaction Mode: ਲੈਕਚਰ, ਸਮੱਸਿਆਂ ਹੱਲ, ਮਿਸ਼ਰਤ ਸਿਖਲਾਈ, ਚਰਚਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕੇਸ ਅਧਿਐਨ

ਸਹਾਇਕ ਪੁਸਤਕਾਂ:-

1. ਪ੍ਰਧਾਨ ਉਪਨਿਸ਼ਦ: ਰਾਮਦਾਸ ਨਿਰੰਕਾਰੀ, ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਬਿਊਰੋ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ
2. ਭਗਵਤ ਗੀਤਾ: ਡਾ. ਰਾਧਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ
3. ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਉਪਨਿਸ਼ਦ: ਡਾ. ਰਾਧਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ
4. Jainism :- Gurbachan Singh Talib, ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਬਿਊਰੋ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ
5. Indian Buddhism : A.K. Warder, ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਬਿਊਰੋ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ
6. ਸੰਸਾਰ ਧਰਮ:- ਗਿਆਨੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ।
7. ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਭਾਰਤੀ ਬੁੱਧ ਧਰਮ: ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਬਿਊਰੋ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ

Course Name: STUDY OF SEMITIC RELIGIONS
Course Code: MRS107

L	T	P	Cr
3	0	0	3

Course Outcomes: On successful completion of this course, the students will be able to:

- Learn that in the study of Semitic Religion there are two tendencies toward error the Western pragmatical and unsympathetic overtaking of oriental Nature-symbols and vividly imaginative speech.
- Learn that Semite used the figure of the rock in describing God, or poetically conceived of the storm-cloud as Yahweh's chariot.
- Learn how should an imaginative child of Nature speak of the unseen Spiritual Power, except in the richest analogies of Nature.
- Know that the second error is the tendency to treat the accretions acquired by contact with other nations as of the essence of Semitic religion.

COURSE CONTENT

Unit I		10hours
	(ਯਹੂਦੀ ਧਰਮ)	
	ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ। ਪੈਗੰਬਰ ਮੂਸਾ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜੀਵਨ। ਪੁਰਾਣਾ ਨੋਮ ਸੰਖੇਪ ਜਾਣਕਾਰੀ।	
Unit II		10hours
	(ਈਸਾਈ ਧਰਮ)	
	ਈਸਾਈ ਧਰਮ ਦਾ ਆਰੰਭ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ। ਹਜ਼ਰਤ ਈਸਾ ਮਸੀਹ ਜੀ ਦਾ ਜੀਵਨ। ਨਵਾਂ ਨੋਮ ਸੰਖੇਪ ਜਾਣਕਾਰੀ।	
Unit III		15hours
	(ਇਸਲਾਮ ਧਰਮ)	
	ਇਸਲਾਮ ਧਰਮ ਆਰੰਭ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ। ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮਿਸ਼ਨ। ਪਵਿੱਤਰ ਕੁਰਆਨ।	
Unit IV		10hours
	(ਪਾਰਸੀ ਧਰਮ)	
	ਆਰੰਭ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਜਰਤੁਸਤ ਜੀ : ਜੀਵਨ ਤੇ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ। ਜੰਦ ਅਵੇਸਤਾ:- ਸੰਖੇਪ ਜਾਣਕਾਰੀ।	

Transaction Mode: ਲੈਕਚਰ, ਸਮੱਸਿਆਂ ਹੱਲ, ਮਿਸ਼ਰਤ ਸਿਖਲਾਈ, ਚਰਚਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕੇਸ ਅਧਿਐਨ

ਸਹਾਇਕ ਪੁਸਤਕਾਂ:-

1. ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਧਰਮ (ਡਾ. ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਐਮ. ਐਲ ਜੋਸੀ, ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਬਿਉਰੋ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ)
2. ਈਸਾਈ ਧਰਮ ਇਕ ਜਾਣ- ਪਛਾਣ (ਕਰਤਾਰ ਚੰਦ ਭੱਟੀ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਬਿਉਰੋ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ)
3. ਠਹੜਾ ਏਲਗਿਨੋ ਡੀ ਸਲਓਮ (। ਅਲਿੰਉਲਓਨਓ)
4. ਵਿਸ਼ਵ ਧਰਮ ਸੰਗ੍ਰਹਿ:- ਡਾ. ਐਮ. ਐਲ ਜੋਸੀ, ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਬਿਉਰੋ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ)

Course Name: STUDY OF BHAGAT BANI
Course Code: MRS108

L	T	P	Cr
3	0	0	3

Course Outcomes: On completion of this course, the successful students will be able to:

- In this subject students will learn in Hinduism and Sikhism, Bhagats (Punjabifrom Sanskritwere originally holy men of various sects. Sikhism's central scriptural book, Sri Guru Granth Sahib, has teachings of 15 men known as Bhagats, along with bani of the ten Sikh Gurus. Religious writings of those Bhagats were collected by Guru Arjan.
- Some of them lived before Guru Nanak, but came to have a monotheistic as opposed to a polytheistic doctrine. Members of a community that gives prominence to the religious teachings of Bhagat Kabir are known as Bhagats too, and the Hindu and Sikh religions both have numerous Bhagat communities in Punjab.
- These communities have faith in all the Bhagats in the Guru Granth Sahib, but consider Kabir to be the most important of them.

Course Content

Unit I **15hours**

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਭਗਤ ਬਾਣੀ ਦਾ ਰੁਤਬਾ।

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਅਤੇ ਭਗਤ ਬਾਣੀ ਸਿਧਾਂਤਕ ਸੁਮੇਲ।

Unit II **10hours**

ਬਾਣੀ- ਸ਼ੇਖ ਫਰੀਦ

ਅਧਿਆਤਮਕ ਅਨੁਭਵ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ।

ਮਾਨਵ ਜਿੰਦਗੀ ਦਾ ਮਨੋਰਥ।

ਭਗਤ ਰਵੀਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤੀ (ਬੇਗਮਪੁਰਾ) ਸੰਕਲਪ।

Unit III **10hours**

ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ

ਬਾਵਨ ਅੱਖਰੀ ਦਾ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਅਧਿਐਨ

ਸਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤਕ ਅਧਿਐਨ

ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ : ਬੀਹੁਲ ਦਾ ਸੰਕਲਪ।

Unit IV

10hours

ਭਗਤ ਧੰਨਾ ਜੀ : ਬਾਣੀ ਦਾ ਅਧਿਐਨ

ਭਗਤ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ ਜੀ : ਪੁਨਰ ਜਨਮ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ।

Transaction Mode: ਲੈਕਚਰ , ਸਮੱਸਿਆਂ ਹੱਲ , ਮਿਸ਼ਰਤ ਸਿਖਲਾਈ , ਚਰਚਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕੇਸ ਅਧਿਐਨ

shwiek pusqkW:-

1. ਭਾਈ ਜੋਧ ਸਿੰਘ- ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ ਜੀਵਨ ਤੇ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ।
2. ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ- ਭਗਤ ਬਾਣੀ ਸਟੀਕ।
3. ਗਿਆਨੀ ਗਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ- ਇਤਿਹਾਸ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ।
4. ਦੀਵਾਨ ਸਿੰਘ-ਫਰੀਦ ਦਰਸ਼ਨ।
5. ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਪਟਿਆਲਾ- ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ।
6. ਡਾ. ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ- ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ-ਜੀਵਨ ਤੇ ਰਚਨਾ।

Course Name: GURMAT PHILOSOPHY-I
Course Code: MRS109

L	T	P	Cr
3	0	0	3

Course Outcomes: On completion of this course, the successful students will be able to:

- In this subject students will be able to understand historically, philosophy encompassed any body of knowledge. From the time of Ancient Greek philosopher Aristotle to the 19th century, natural philosophy encompassed astronomy, medicine, and physics.
- For example, Newton's 1687 Mathematical Principles of Natural Philosophy later became classified as a book of physics. In the 19th century, the growth of modern research universities led academic philosophy and other disciplines to professionalize and specialize.
- In the modern era, some investigations that were traditionally part of philosophy became separate academic disciplines, including psychology, sociology, linguistics, and economics.

Course Content

Unit I

10hours

ਰਹੱਸਵਾਦ

ਅਰਥ

ਸੁਭਾਅ

ਪਹਿਚਾਣ ਚਿੰਨ੍ਹ

ਗੁਰਮਤਿ ਵਿੱਚ ਸੁੱਭ ਅਤੇ ਉੱਚਿਤ

ਸਚਿਆਰ (Truthful)

ਸੰਤੋਖ (Contentment)

ਨਿਮਰਤਾ (Humility)

ਨਿਆਂ (Justice)

ਪ੍ਰੇਮ ਅਤੇ ਮਿਠਾਸ (Love and Sweetness)

ਸਾਹਸ ਅਤੇ ਧੀਰਜ (Courage)

Unit II

10hours

ਗਿਆਨ ਦੇ ਸੋਮੇ ਅਤੇ ਕਿਸਮਾਂ (Source and kinds of Knowledge)

ਪ੍ਰਤੱਖ ਗਿਆਨ (Perceptual or Empirical Knowledge)

ਵਿਚਾਰਵਾਦੀ ਗਿਆਨ (Rational Knowledge)

ਅਨੁਭਵੀ ਗਿਆਨ (Intuitional Knowledge)

ਕੀਮਤ ਸਿਧਾਂਤ

ਵਪਾਰ ਮੁੱਲ (Exchange Value)

ਉਪਭੋਗ ਮੁੱਲ (Value-in-Use)

ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ ਮੁੱਲ (Intrinsic and extrinsic Values)

Unit III

15hours

ਸੱਤਾ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ

ਨਿਆਂ ਅਧਾਰਤ ਸੱਤਾ (Legal Authority)

ਰਿਵਾਇਤੀ ਸੱਤਾ (Traditional Authority)

ਸਖਸੀਅਤ ਅਧਾਰਿਤ ਸੱਤਾ (Charismatic Authority)

ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵ।

Unit IV

10hours

ਅਧਿਆਤਮਕ ਉੱਨਤੀ ਦਾ ਸਿੱਖ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ

ਧਰਮ ਖੰਡ

ਗਿਆਨ ਖੰਡ

ਸਰਮ ਖੰਡ

ਕਰਮ ਖੰਡ

ਸੱਚ ਖੰਡ

Transaction Mode: ਲੈਕਚਰ, ਸਮੱਸਿਆਂ ਹੱਲ, ਮਿਸ਼ਰਤ ਸਿਖਲਾਈ, ਚਰਚਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕੇਸ

ਅਧਿਐਨ

ਸਹਾਇਕ ਪੁਸਤਕਾਂ:-

1. ਗੁਰਮਤਿ ਦਰਸ਼ਨ- ਡਾ. ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ
2. ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਰਸ਼ਨ- ਸਰਦੂਲ ਸਿੰਘ ਕਵੀਸਰ
3. ਧਰਮ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਗੁਰਮਤਿ- ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ
4. ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ-ਜੀ. ਐਸ. ਦਿਓਲ
5. The Philosophy of Sikh Religion

Semester: II**Course Name: STUDY OF RELIGION-II**

L	T	P	Cr
4	0	0	4

Course Code: MRS201

Course Outcomes: On completion of this course, the successful students will be able to:

- In this subject students will learn throughout the history of religious studies, there have been many attempts to define the term religion.
- Many of these have been monothetic, seeking to determine a key, essential element which all religions share, which can be used to define religion as a category, and which must be necessary in order for something to be classified as a religion.
- There are two forms of monothetic definition; the first are substantive, seeking to identify a specific core as being at the heart of religion, such as a belief in a God or gods, or an emphasis on power.
- The second are functional, seeking to define religion in terms of what it does for humans, for instance defining it by the argument that it exists to assuage fear of death, unite a community, or reinforce the control of one group over another.
- Other forms of definition are polythetic, producing a list of characteristics that are common to religion.
- In this definition there is no one characteristic that need be common to every form of religion.

Course Content**Unit I****15hours**

ਧਰਮ ਦੀ ਉੱਤਪਤੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ :

ਮੈਕਸ ਵੈਬਰ (1864-1920)

ਇਮਾਇਲ ਦੁਰਖੀਮ

ਟਾਇਲਰ ਦੇ ਧਰਮ

ਧਰਮ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ-ਵਿਗਿਆਨੀ ਅਤੇ ਪਦਾਰਥ-ਵਿਗਿਆਨੀ

ਫਿਊਰਬਾਖ

ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ (1818-1883)

Unit II**15hours**

ਪਹਿਲੇ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਅੰਜਨਾਂ, ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਮੁੱਢਲੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ

ਜੀਵਵਾਦ

ਟੋਟਮਵਾਦ

ਮਾਨਾ

ਜਾਦੂ

Unit III

10hours

ਮਿੱਥ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਸਥਾਨ

ਧਾਰਮਿਕ ਰਸਮਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਅਤੇ ਭੂਮਿਕਾ

Unit IV

20hours

ਧਾਰਮਿਕ ਅਨੇਕਵਾਦ।

ਧਾਰਮਿਕ ਨਿਰਪੇਖੀਕਰਨ।

ਧਾਰਮਿਕ ਅਨੇਕਵਾਦ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਮਸਲੇ।

Transaction Mode: ਲੈਕਚਰ, ਸਮੱਸਿਆਂ ਹੱਲ, ਮਿਸ਼ਰਤ ਸਿਖਲਾਈ, ਚਰਚਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕੇਸ ਅਧਿਐਨ

ਸਹਾਇਕ ਪੁਸਤਕਾਂ:-

1. Present –day challenges to religion :- Thomas Paul
2. ਧਰਮ ਦੀ ਉੱਤਪਤੀ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ: ਐਫ. ਮੈਕਸਮੂਲਰ।
3. ਧਰਮ ਦੀ ਉੱਤਪਤੀ ਤੇ ਵਿਕਾਸ:- ਧਰਮ ਦੀ ਉੱਤਪਤੀ ਤੇ ਵਿਕਾਸ:- ਡਾ. ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਤਾਲਿਬ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ।
4. ਧਰਮ ਦਾ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਪੱਖ:- ਵਜ਼ੀਰ ਸਿੰਘ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ।

Course Name: STUDY OF SIKH RELIGION-II

L	T	P	Cr
4	0	0	4

Course Code: MRS202

Course Outcomes: On completion of this course, the successful students will be able to:

- In this subject students will be able to understand the fundamental beliefs of Sikhism, articulated in the sacred scripture Guru Granth Sahib, include constant spiritual meditation of God's name, being guided by the Guru instead of yielding to capriciousness of mind or psyche, living a householder's life instead of monasticism, truthful action to dharam (righteousness, moral duty), being of selfless service to others, equality of all human beings, and believing in God's grace.
- In the early 21st century there were nearly 25 million Sikhs worldwide, the great majority of them living in the Indian state of Punjab

Course Content

Unit I

12hours

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੰਸਥਾਂ ਦਾ ਆਰੰਭ ਤੇ ਵਿਕਾਸ: ਅਜੋਕਾ ਸਰੂਪ ਅਤੇਭੂਮਿਕਾ

ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ ਮਰਿਯਾਦਾ ਦਾ ਆਰੰਭ, ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਆਤਮਿਕ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਯੋਗਦਾਨ

ਜਨਮ ਅਤੇ ਨਾਮਕਰਣ ਸੰਸਕਾਰ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਸਕਾਰ, ਆਨੰਦ ਸੰਸਕਾਰ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸੰਸਕਾਰ

Unit II

18hours

ਰਹਿਤਨਾਮਿਆਂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਪਰੰਪਰਾ ਵਿੱਚ ਆਰੰਭ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵ:

ਰਹਿਤਨਾਮਾ: ਹਜ਼ੂਰੀ ਭਾਈ ਚਉਪਾ ਸਿੰਘ ਛਿੱਬਰ।

ਰਹਿਤਨਾਮਾ: ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ।

ਰਹਿਤਨਾਮਾ: ਭਾਈ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਸਿੰਘ ਜੀ।

ਸਿੱਖ ਧਰਮਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ:

ਗੁਰਮੱਤਾ

ਸਰਬਤ ਖਾਲਸਾ

ਅਕਾਲ ਤਖਤ

ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ

Unit III

18hours

ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਮਹੱਤਵ ਅਤੇ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼।

ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਸਥਾਪਨਾ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਵਿਸਥਾਰ

Unit IV

12hours

ਸਿੰਘ ਸਭਾ : ਆਰੰਭ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਿਧਾਂਤ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ।

ਸਾਕਾ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ, ਗੁਰੂ ਕਾ ਬਾਗ ਮੋਰਚਾਦੀ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਪੜਚੋਲ।

ਵਰਤਮਾਨ ਸਿੱਖ (ਵਿਦੇਸੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ) ਪਹਿਚਾਣ ਅਤੇ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ।

Transaction Mode:

ਲੈਕਚਰ, ਸਮੱਸਿਆਂ ਹੱਲ, ਮਿਸ਼ਰਤ ਸਿਖਲਾਈ, ਚਰਚਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕੇਸ ਅਧਿਐਨ

ਸਹਾਇਕ ਪੁਸਤਕਾਂ:

1. ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ: ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ (SGPC) ਸ਼੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
2. ਸਿੱਖ ਫਿਲਾਸਫੀ: ਗਿਆਨੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ
3. ਰਹਿਤਨਾਮੇ: ਪ੍ਰੋ. ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਪਦਮ
4. ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ: ਡਾ. ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ (ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ, ਜੂਨ 1989)
5. Sikhism for modern Man: Kapur Singh

Course Name: STUDY OF SIKH SCRIPTURE-II

L	T	P	Cr
4	0	0	4

Course Code: MRS203

Course Outcomes: On completion of this course, the successful students will be able to:

- In this subject students will learn the principal Sikh scripture is the Adi Granth (First Scripture), more commonly called the Guru Granth Sahib.
- The Sikhs do not regard this as their holy book but as their perpetual and current guru, guide or master.
- It was called Adi Granth until Guru Gobind Singh, the tenth and final guru in human form, conferred on it the title of the guru in 1708, after which it was called Sri Guru Granth Sahib, or Guru Granth Sahib for short.
- The Granth has 1430 pages and is divided into 39 chapters. All copies are exactly alike.
- The Sikhs are forbidden from making any changes to the text within this scripture.

Course Content

Unit I **18hours**

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ :- ਸੰਕਲਨ ਤੇ ਸੰਪਾਦਨ ਯੋਜਨਾ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਾਣੀਕਾਰ : ਸੰਖੇਪ ਜਾਣਕਾਰੀ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ :- ਵਿਲੱਖਣ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥ।

Unit II **12hours**

ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਰਚਿਤ 'ਲਾਵਾਂ' ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ

ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਰਚਿਤ 'ਪਹਰੇ' ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਆਦਰਸ਼ ਜੀਵਨ ਦੇ ਚਾਰ ਪੜਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ।

Unit III **12hours**

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਰਚਿਤ ਬਾਣੀ ਸੁਖਮਨੀ: ਸੰਖੇਪਅਧਿਐਨ:-

ਨਿਰਗੁਣ -ਸਰਗੁਣ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ।

ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਦਾ ਸੰਕਲਪ।

ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਦਾ ਬੌਧਿਕ ਸਦਾਚਾਰਕ ਸਰੂਪ।

Unit IV **18hours**

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਬਾਰਾਂਮਾਂਹ (ਮਾਝਮਹਲਾ ੫) ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਸੰਦੇਸ਼।

ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ:- ਧਰਮ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਅਧਿਐਨ।

ਸਿਮਰਨ

ਤਿਆਗ

ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ

Transaction Mode: ਲੈਕਚਰ, ਸਮੱਸਿਆਂ ਹੱਲ, ਮਿਸ਼ਰਤ ਸਿਖਲਾਈ, ਚਰਚਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕੇਸ ਅਧਿਐਨ

ਸਹਾਇਕ ਪੁਸਤਕਾਂ:-

1. ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵਿਲੱਖਣ ਤੱਤ: ਵਜ਼ੀਰ ਸਿੰਘ (ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਬਿਊਰੋ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ)
2. ਏ ਕਰੀਟੀਕਲ ਸਟੱਡੀ ਆਫ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ: ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੋਹਲੀ।
3. ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੰਪਾਦਨ ਕਲਾ: ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗਿੱਲ।
4. ਲਾਵਾਂ ਸਟੀਕ:- ਖਾਲਸਾ ਟ੍ਰੈਕਟ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।
5. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਦਰਪਣ ਪੋਥੀ ਪਹਿਲੀ ਤੇ ਪੰਜਵੀ:- ਪ੍ਰੋ. ਸ਼ਾਹਿਬ ਸਿੰਘ।
6. ਸੁਖਮਨੀ ਦਰਸ਼ਨ:- ਸ. ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਪਦਮ, (ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਬਿਊਰੋ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ)
7. ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਆਧਾਰ:- ਡਾ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ।
8. ਗੁਰੂ ਤੇਗਬਹਾਦਰ ਚਿੰਤਨ ਕਲਾ ਤੇ ਬਾਣੀ:- ਸੰਪਾਦਕ ਦੀਵਾਨ ਸਿੰਘ, ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।
9. ਗੁਰੂ ਤੇਗਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦਾ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਚਿੰਤਨ:- ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਮਨਦੀਪ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ।
10. ਬਾਰਾਂ ਮਾਂਹ ਸਾਟੀਕ:-SGPC, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ।

Course Name: VIVHARIK SMIKHYA
Course Code: MRS204

L	T	P	Cr
2	0	0	2

Course Learning Outcomes: After successful completion of this course, the students will be able to

- ਧਰਮਦੇਵਿਅਕਤੀਗਤਉਦੇਸ਼ਾਂਦਾਮੁਲਾਂਕਣਕਰਨਾ
- ਧਰਮਦਾਸਮਾਨਗਤਉਦੇਸ਼ਜੀਵਨਵਿਚਧਰਮਦੀਭੂਮਿਕਾਰੈ
- ਧਰਮਦੇਵਿਵਹਾਰਕਪੱਖਤੋਂਸੇਧਮਿਲੇਗੀ
- ਧਰਮਦੇਵੱਖਵੱਖਸਿਧਾਂਤਾਂਦੀਸਮਝਆਵੇਗੀ

Unit I

7hours

ਗੁਰਬਾਣੀਦੇਵਿਸ਼ਾਵਸਤੂ, ਗੁਰਬਾਣੀਦਾਪ੍ਰਯੋਜਨਅਤੇਮੰਤਵ, ਜੀਵਨਜਾਂਚ, ਜੀਵਨਮਕਸਦ

Unit II

8hours

ਬਾਣੀਦਾਸੁੱਧਉਚਾਰਨਕਰਨਦੀਜਾਂਚ

Unit III

8hours

ਸਾਰੇਧਰਮਾਂਦੇਰਹਿਬਰਾਂਦੀਜਾਣਕਾਰੀ

Unit IV

7hours

ਸਿੱਖਸਿਧਾਂਤਾਂਦੀਗੁਰਬਾਣੀਦੇਆਸ਼ੇਮੁਤਾਬਿਕਪਹਿਲੂਆਨੂੰਉਜਾਗਰਕਰਨਾ

Transaction Mode: ਲੈਕਚਰ, ਸਮੱਸਿਆਂ ਹੱਲ, ਮਿਸ਼ਰਤ ਸਿਖਲਾਈ, ਚਰਚਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕੇਸ ਅਧਿਐਨ

ਸਹਾਇਕ ਪੁਸਤਕਾਂ :

1. ਧਰਮ ਦਰਸ਼ਨ, ਡਾ. ਸਾਤੀਨਾਥ ਗੁਪਤਾ।
2. ਧਰਮ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਤੇ ਵਿਕਾਸ, ਡਾ. ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਤਾਲਿਬ।
3. ਧਰਮ ਅਧਿਐਨ-ਅਕਾਦਮਿਕ ਪਰਿਪੇਖ:- ਡਾ. ਜੋਧ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਅਨੰਦ ਸਪੱਸਰ, ਡਾ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ।
4. ਧਰਮ ਦਾ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਪੱਖ:- ਡਾ. ਵਜੀਰ ਸਿੰਘ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ।

Course Name: Gurbani Interpretation & Gurbani Music (Practical)
Course Code: MRS205

L	T	P	Cr
2	0	0	2

Course Learning Outcomes: After successful completion of this course, the students will be able to

- In this subject students will be able to understand Sri Guru Granth Sahib however has different approach.
- It goes beyond Big Bang. It explains even the situation before the universe came into existence.
- It explains the dark energy and dark matter aspect wherefrom the particles and forces emerged to form matter.
- It also explains the fundamental of everything i.e., the God, which is the centrality of all energies, forces and particles.
- It is the Unifying Force; the Grand Design; The Fundamental for the Theory of Everything.

Unit I

8hours

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਣ (ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ)
 ਸਮਾਂ 10 ਤੋਂ 15 ਮਿੰਟ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ
 ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ।
 ਭਾਸ਼ਣ।
 ਕਥਾ ਤੇ ਭਾਸ਼ਣ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ।

(ਹਰੇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕਥਾ ਅਤੇ ਲੈਕਚਰ ਲਈ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਇਕ ਮਹੀਨਾ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਕਥਾ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਣ ਕਰੇਗਾ)

Unit II

8hours

ਕ੍ਰਿਆਤਮਕ ਭਾਗ

ਕਥਾ ਲਈ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਨੰ	ਸ਼ਬਦ-ਤੁਕ	ਰਾਗ/ਕਰਤਾ	ਅੰਕ
	ਹੁਕਮੀ ਹੋਵਨਿ ਆਕਾਰ	ਜਪੁ	1
	ਜਤੁ ਪਾਹਰਾ ਧੀਰਜੁ ਸੁਨਿਆਰ	ਜਪੁ	8
	ਗਗਨ ਮੈਂ ਥਾਲ ਰਵਿ ਚੰਦ	ਧਨਾਸਰੀ ਮ.1	13
	ਮੋਤੀ ਤ ਮੰਦਰ ਉਸਰਹਿ	ਸਿਰੀ ਰਾਗ ਮ.1	14
	ਅਛਲ ਛਲਾਈ ਨਹ ਛਲੈ	ਸਿਰੀ ਰਾਗ ਮ.1	25
	ਤੂ ਪੇਡੁ ਸਾਖ ਤੇਰੀ ਫੂਲੀ	ਮਾਝ ਮ. 5	102
	ਜਿਨਿ ਜਿਨਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਆ	ਬਾਰਾ ਮਾਹਾ ਮਾਝ ਮ.5	136

ਸੋ ਜੀਵਿਆ ਜਿਸੁ ਮਨਿ ਵਸਿਆ ਅਵਰਿ ਪੰਚ ਹਮ ਏਕ ਜਨਾ ਕਈ ਜਨਮ ਭਏ ਕੀਟ ਪਤੰਗਾ ਨੈਨਹੁ ਨੀਦ ਪਰਦ੍ਰਸਟਿ ਵਿਕਾਰ ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਜੋ ਸਿਖੁ ਮ.5 305	ਮ. 1 ਸਲੋਕ 142 ਗਉੜੀ ਚੇਤੀ ਮ.1 155 ਗਉੜੀ ਗੁਆਚੇਰੀ ਮ.5176 ਗਉੜੀ ਗੁਆਚੇਰੀ ਮ.5182 ਗਉੜੀ ਕੀ ਵਾਰ ਸਲੋਕ
ਜਲਿ ਹੈ ਸੂਤਕ ਥਲਿ ਹੈ ਸੂਤਕ 331	ਗਉੜੀ ਗੁਆਚੇਰੀ ਕਬੀਰ
ਜੀਵਤ ਪਿਤਰ ਨਾ ਮਾਨੈ ਕੋਊ 332	ਗਉੜੀ ਬੈਰਾਗਣਿ ਕਬੀਰ
ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਸਹਰ ਕੋ ਨਾਉ 342	ਗਉੜੀ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ
ਵਿਦਿਆ ਵੀਚਾਰੀ ਤਾਂ ਪਰਉਪਕਾਰੀ 356	ਆਸਾ ਮ. 1
ਹਰਿ ਹਰਿ ਅਖਰ ਦੁਇ ਇਹ ਮਾਲਾ 388	ਆਸਾ ਮ. 5
ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਕਰੀ ਚਨਣਾਠਿਆ 489	ਗੂਜਰੀ ਮ. 1
ਅੰਤ ਕਾਲਿ ਜੋ ਲਛਮੀ ਸਿਮਰੈ 526	ਗੂਜਰੀ ਸ੍ਰੀ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ
ਮਨੁ ਹਾਲੀ ਕਿਰਸਾਣੀ ਕਰਣੀ 595	ਸੋਰਠਿ ਮ. 1
ਜੋ ਨਰ ਦੁਖ ਮੈਂ ਦੁਖੁ ਨਹੀ ਮਾਨੈ 633	ਸੋਰਠਿ ਮ. 9
ਭਾਂਡਾ ਧੋਇ ਬੈਸਿ ਧੂਪੁ 728	ਸੂਹੀ ਮ. 1
ਕਰਮੀ ਸਹਿਜ ਨ ਉਪਜੈ ਅੰਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬੋਲਿਆ 923	ਰਾਮਕਲੀ ਮ. 3 ਰਾਮਕਲੀ ਸਦ, ਸੁੰਦਰੁ
ਮਾਨ ਮੋਹ ਅਰੁ ਲੋਭ ਵਿਕਾਰਾ 1000	ਮਾਰੂ ਮ.4
ਫੂਟੋ ਆਂਡਾ ਭਰਮ ਕਾ 1002	ਮਾਰੂ ਮ.4
ਜਾਤਿ ਕਾ ਗਰੁਬ ਨ ਕਰੀਅਹੁ 1128	ਭੈਰਉ ਮ. 3
ਹਉਮੈ ਰੋਗੁ ਮਾਨੁਖ ਕਉ ਦੀਨਾ 1140	ਭੈਰਉ ਮ. 4
ਚੀਤਿ ਆਵੇ ਤਾ ਮਹਾ ਅਨੰਦਾ 1141	ਭੈਰਉ ਮ. 4

Unit III**7hours****ਵਿਖਿਆਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ਿਆ ਦੀ ਸੂਚੀ:**

1. ਰੱਬੀ ਏਕਤਾ	14. ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ
2. ਮਨੁੱਖੀ ਏਕਤਾ	15. ਆਦਰਸ਼ਕ ਮਨੁੱਖ
3. ਗੁਰੂ	16. ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ
4. ਨਾਮ	17. ਗੁਰਮਤਿ ਤੇ ਗ੍ਰਹਿਸਥੀ ਜੀਵਨ
5. ਸਹਜ	18. ਗੁਰਮਤਿ ਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦ
6. ਨਦਰਿ	19. ਗੁਰਮਤਿ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨ
7. ਸ਼ਹਾਦਤ	20. ਗੁਰਮਤਿ ਤੇ ਪਦਾਰਥਵਾਦ
8. ਮੁਕਤੀ	21. ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚ ਰਾਜ ਦਾ ਸੰਕਲਪ
9. ਅਰਦਾਸ	22. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਸੰਕਲਪ
10. ਸੰਗਤ-ਪੰਗਤ	23. ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ
11. ਮੀਰੀ-ਪੀਰੀ	24. ਧਰਮ ਦੀ ਲੋੜ
12. ਗੁਰਮਤਿ ਰਹਿਣੀ	25. ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਧੀ
13. ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ	26. ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ

Unit IV**7hours****ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ (ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ)**

ਸੁੱਧ, ਕੋਮਲ, ਤੀਵਰ ਆਦਿ ਸੁਰਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ
 6 ਅਲੰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਤੇ ਕਿਸੇ ਸਾਜ ਤੇ ਅਭਿਆਸ
 ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ 6 ਰਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਹਰ ਇੱਕ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਧੁੰਨੀ ਦਾ
 ਗਾਉਣਾ ਤੇ ਸਰਲ ਰਾਗ ਅਲਾਪ ਅਤੇ ਸਾਧਾਰਣ ਤਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਗਾਉਣ ਦਾ ਅਭਿਆਸ
 ਰਾਗ ਆਸਾ, ਰਾਗ ਕਲਿਆਣ, ਰਾਗ ਬਿਲਾਵਲ, ਰਾਗ ਆਸਾਵਰੀ, ਰਾਗ ਬਸੰਤ, ਰਾਗ
 ਭੈਰਉ
 ਆਸਾ ਕੀ ਵਾਰ ਦਿਆਂ ਕੋਈ ਚਾਰ ਪਉੜੀਆਂ, ਸਲੋਕਾਂ ਤੇ ਛੰਤਾਂ ਸਹਿਤ, ਕੇਵਲ
 ਆਸਾ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਧੁਨੀਕਾਰ ਕਰਨੀਆਂ।
 ਅਨੰਦੁ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ 6 ਪਉੜੀਆਂ ਦਾ ਰਾਮਕਲੀ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਗਾਇਨ, ਚਾਰ ਲਾਵਾਂ
 ਦਾ ਸੂਹੀ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਗਾਉਣ ਦਾ ਅਭਿਆਸ।
 ਨਿਮਨ ਅੰਕਿਤ ਤਾਲਾਂ ਦੀਆਂ ਮਾਤਰਾਂ ਬੋਲਾਂ ਨਾਲ ਹੱਥ ਦੁਆਰਾ ਤਾਲੀ ਦੇਣ ਦੀ
 ਯੋਗਤਾ
 ਤਿੰਨ ਤਾਲ, ਕਹਿਰਾਵਾ, ਝਪਤਾਲ, ਇਕਤਾਲ, ਰੁਪਕ

Transaction Mode: ਲੈਕਚਰ, ਸਮੱਸਿਆਂ ਹੱਲ, ਮਿਸ਼ਰਤ ਸਿਖਲਾਈ, ਚਰਚਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕੇਸ
 ਅਧਿਐਨ

ਸਹਾਇਕ ਪੁਸਤਕਾਂ:

1. ਲੈਕਚਰ ਮਹਾਂ ਚਾਨਣ, ਪ੍ਰਿੰ. ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ

2. ਗੁਰਮਤਿ ਨਿਰਣੇ, ਭਾਈ ਜੋਧ ਸਿੰਘ
3. ਗੁਰਮਤਿ ਮਾਰਗ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੋਹਲੀ
4. ਸਾਰ ਵਿਸਥਾਰ, ਪ੍ਰਿੰ. ਸਤਿਬੀਰ ਸਿੰਘ
5. ਗੁਰਮਤ ਮਾਰਤੰਡ ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ
6. (ਭਾਗ ਪਹਿਲਾ ਤੇ ਦੂਜਾ)
7. ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚਾਰ ਕੋਸ਼, ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਪਦਮ
8. ਗੁਰਮਤਿ ਅੰਗ ਸੰਗ੍ਰਹਿ, ਪ੍ਰੋ. ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ
9. (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਰਪਣ ਪੋਥੀ ਨੌਵੀਂ)

Course Name: RELIGION OF PHILOSOPHY
Course Code: MRS206

L	T	P	Cr
3	0	0	3

Course Outcomes: On completion of this course, the successful students will be able to:

- In this subject students will learn philosophy of religion is the philosophical examination of the central themes and concepts involved in religious traditions.
- It is an ancient discipline, being found in the earliest known manuscripts concerning philosophy, and relates to many other branches of philosophy, including metaphysics, epistemology, and ethics.
- The philosophy of religion differs from religious philosophy in that it seeks to discuss questions regarding the nature of religion as a whole, rather than examining the problems brought forth by a particular belief system.
- It is designed such that it can be carried out dispassionately by those who identify as believers or non-believers.

Course Content

Unit I

10hours

ਧਰਮ ਦਰਸ਼ਨ -ਧਰਮ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਨ, ਖੇਤਰ, ਸਰੂਪ।

ਦੈਵੀ ਹਸਤੀਆਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੰਕਲਪ।

ਪਰਮਦੈਵਵਾਦ (Deism)

ਸਰਵਈਸ਼ਰਵਵਾਦ (Pantheism)

ਨਿਰੰਤਰ ਈਸ਼ਵਰਵਾਦ (Panenthesim)

ਪੁਰਖਵਾਦ (Personalism)

ਅਪੁਰਖਵਾਦ (Impersonalism)

Unit II

10hours

ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਚਿੰਨਵਾਦ (symbolism)

ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਅਤੇ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ

ਭਾਰਤੀ ਤੇ ਪੱਛਮੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ

ਵਿਆਖਿਆ ਦੀਆਂ ਮੂਲ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ

ਹੰਸ ਜਾਰਜ ਗੈਡਾਮਰ (Hans George Gadamer)

ਲੁਡਵਿਗ ਵਿਟਗਨਸਟਾਇਨ (Ludwing wittgensteion)

Unit III**15hours**

ਰਹੱਸਵਾਦ (Mysticism) ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ, ਸਰੂਪ ਅਤੇ ਵਿਧੀ ਵਿਧਾਨ
ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਆਧਾਰ।

ਬ੍ਰਹਿਮੰਡੀ ਵਿਗਿਆਨ ਦਲੀਲ (Cosmological Argument)

ਪ੍ਰਯੋਜਨਵਾਦੀ ਵਿਗਿਆਨ ਦਲੀਲ (Theological Argument)

ਨੈਤਿਕ-ਦਲੀਲ (Moral Argument)

ਪ੍ਰਮਾਣਗਤ ਦਲੀਲ (Argument based on Testimony)

Unit IV**10hours**

ਧਰਮ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਪਰਿਪੇਖ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਬਹੁਪੱਖੀ ਅਧਿਐਨ।

ਮਨੁੱਖੀ ਹੋਂਦ (Human Existence)

ਕਿਸਮਤ (Destiny)

ਆਵਾਗਵਨ (Transmigration)

ਅਮਰ ਪਦਵੀ (Immortality)

ਸ਼੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਰਚਨਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ:

ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਰਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ

ਵਿਗਿਆਨਕ ਸਿਧਾਂਤ-ਲੈਮਾਰਕ (Jenn Batiste Lamarck)

ਚਾਰਲਸ ਡਾਰਵਿਨ (Charles Darwin)

ਵੇਜਮਨ (August Weismann)

Transaction Mode: ਲੈਕਚਰ, ਸਮੱਸਿਆਂ ਹੱਲ, ਮਿਸ਼ਰਤ ਸਿਖਲਾਈ, ਚਰਚਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕੇਸ ਅਧਿਐਨ

ਸਹਾਇਕ ਪੁਸਤਕਾਂ:-

1. Religious language – Jan Ramsey
2. Philosophical Hermeneutics- Hans George Gandamer
3. ਫਿਲਾਸਫੀ ਆਫ ਰਿਲੀਜ਼ਨ- ਜੋਹਨ ਹਿੱਕ
4. ਸਮਕਾਲੀਨ ਧਰਮ ਦਰਸ਼ਨ- ਡਾ. ਯਕੂਬ ਮਸੀਹ
5. ਧਰਮ ਦਰਸ਼ਨ- ਲਕਸ਼ਮੀ ਨਿਧੀ ਸ਼ਰਮਾ
6. ਧਰਮ ਦਰਸ਼ਨ- ਡਾ. ਰਾਮ ਨਰਾਇਣ ਵਿਆਸ
7. ਧਰਮ ਦਾ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਪੱਖ-ਡਾ. ਵਜੀਰ ਸਿੰਘ

Course Name: GURMAT PHILOSOPHY-II
Course Code: MRS207

L	T	P	Cr
3	0	0	3

Course Outcomes: On completion of this course, the successful students will be able to:

- In this subject students will be able to understand Gurmat encompasses a strictly monotheistic belief. Faith in the Transcendent Being as the Supreme, indivisible reality without attributes is the first principle.
- The attributive-immanent nature of the Supreme Being is also accepted in Sikhism which posits power to create as one of the cardinal attributes of the Absolute or God of its conception.
- The Creator brought into being the universe by his hukam or Will, without any intermediaries. Man, as the pinnacle of creation, is born with a divine spark; his liberation lies in the recognition of his own spiritual essence and immanence of the Divine in the cosmic order.
- Fulfilment comes with the curbing of one's haumai or ego and cultivation of the discipline of name, i.e. absorption in God's name, and of the humanitarian values of seva, selfless service to fellow men, love and tolerance.

Course Content

Unit I	15hours
ਪਰਮ ਸੱਤਾ: ਸਰੂਪ ਅਤੇ ਗੁਣ। ਸ਼੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਰਚਨਾ ਤੇ ਸਰੂਪ।	
Unit II	10hours
ਜੀਵਆਤਮਾ:- ਹਉਮੈ, ਕਰਮ, ਸ਼ਕਤੀ, ਆਵਾਗਵਨ। ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ।	
Unit III	10hours
ਗੁਰਮਤਿ ਵਿੱਚ ਫਰਜ਼ ਤੇ ਉਪਕਾਰ। ਕੀਮਤ ਪ੍ਰਬੰਧ (Values System) ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ: ਭਾਵ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਤ	
Unit IV	10hours
ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਸਬੰਧੀ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸੰਕਲਪ। ਸਮਾਨਤਾ, ਨਿਆਂ, ਸੁਤੰਤਰਤਾ, ਅਧਿਆਤਮਕ ਪੱਖ, ਦੁਨਿਆਵੀ ਪੱਖ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਤੇ ਰਾਜਤੰਤਰ (Sikh Polity)।	

Transaction Mode: ਲੈਕਚਰ, ਸਮੱਸਿਆਂ ਹੱਲ, ਮਿਸ਼ਰਤ ਸਿਖਲਾਈ, ਚਰਚਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕੇਸ ਅਧਿਐਨ

ਸਹਾਇਕ ਪੁਸਤਕਾਂ:-

1. ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਨੈਤਿਕ ਪ੍ਰਸੰਗ: ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ।
2. ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਉਤਪਤੀ: ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ।
3. ਸਿੱਖ ਦਰਸ਼ਨ- ਧਾਰਾ I, II: ਵਜੀਰ ਸਿੰਘ
4. ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਵੇਚਨ :- ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ।
5. ਧਰਮ ਅਧਿਐਨ, ਸਿੱਖ ਅਧਿਐਨ:- ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ।
6. ਧਰਮ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਗੁਰਮਤਿ:- ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ।
7. ਸਿੱਖ ਫਲਸਫੇ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ:- ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ

Course Name: HERMENEUTICAL STUDY OF RELIGION
Course Code: MRS208

L	T	P	Cr
3	0	0	3

Course Outcomes: On completion of this course, the successful students will be able to:

- In this subject students will learn hermeneutics is the theory and methodology of interpretation, especially the interpretation of biblical texts, wisdom literature, and philosophical texts.
- Modern hermeneutics includes both verbal and non-verbal communication as well as semiotics, presuppositions, and pre-understandings. Hermeneutics has been broadly applied in the humanities, especially in law, history and theology.
- Hermeneutics was initially applied to the interpretation, or exegesis, of scripture, and has been later broadened to questions of general interpretation.
- The terms hermeneutics and exegesis are sometimes used interchangeably

Course Content

Unit I

10hours

ਜਾਣ-ਪਛਾਣ

ਵਿਆਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰ: ਅਰਥ ਅਤੇ ਸਰੂਪ।

ਵਿਆਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ।

ਵਿਆਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰ: ਮੁੱਖ ਕਾਰਜ।

Unit II

10hours

ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ:

ਫਰੈਡਰਿਕ ਡੀ.ਐਫ. ਸ਼ਲਾਇਰਮਾਖਰ ਦਾ ਵਿਆਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ (Art of Understanding)

ਵਿਲਹੈਲਮ ਡਿਲਥੇ ਦਾ ਮਾਨਵੀ ਵਿਗਿਆਨ ਨੂੰ ਯੋਗਦਾਨ

(Geisteswissenschaften)

ਪਾਲ ਟਿਲਿਕ : ਚਿੰਨ ਵਿਗਿਆਨ।

Unit III

10hours

ਧਾਰਮਿਕ ਅਨੁਭਵ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ:

ਜੋਇਕਮ ਵਾਕ: ਸਮਝ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਸਰੂਪ (Verstehen)

ਵਿਆਖਿਆਤਮਕ ਸਰੂਪ: ਜੀ ਵਾਂਨ ਡਰ ਲੇਇਓ ਅਤੇ ਮਰਸੀਆ ਇਲੀਆਡੇ ਦੇ

ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ।

Unit IV

15hours

ਭਾਰਤੀ ਯੋਗਦਾਨ:

ਪੂਰਵ ਮੀਮਾਂਸਾ: ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ।

ਭਰਥਰੀ ਹਰੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਵਾਲੇ ਸਹਿਤ: ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਅਰਥ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ: ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਆਖਿਆ।

Transaction Mode: ਲੈਕਚਰ , ਸਮੱਸਿਆਂ ਹੱਲ , ਮਿਸ਼ਰਤ ਸਿਖਲਾਈ , ਚਰਚਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕੇਸ ਅਧਿਐਨ

ਸਹਾਇਕ ਪੁਸਤਕਾਂ:-

1. Richard E. Palmer, Hermeneutics.
2. Friedrich Schleiermacher, Hermeneutics.
3. William Kluback and Martin Weinbaum (Trsns), Dlithey's Philosophy of Existence.
4. Werner G, jeanrond, Theological Hermeneutics.
5. Gayle L. Ormistor and Alan D, Schrif (ED.), The Hermeneutics Tradition from Ast to Ricoeur.
6. Donald A. Crosby, Interpretative Theories of Religion.

Course Name: STUDY OF DASAM GRANTH

L	T	P	Cr
3	0	0	3

Course Code: MRS209

Course Outcomes: On completion of this course, the successful students will be able to:

- In this subject students will learn the Dasam Padishah ke Granth, commonly known as Dasam Granth Gurmukhi script is a religious text containing many of the texts traditionally attributed to Guru Gobind Singh. It is written primarily in Braj Bhasha, with Awadhi, Hindustani, Punjabi and Persian compositions written almost entirely in the Gurmukhi script except for the Fatehnama, Zafar Nama and Hikayat, which are in the Persian alphabet.
- The Dasam Granth is a separate religious text from the Guru Granth Sahib.
- Some compositions of the Dasam Granth such as Jaap Sahib, Tav-Prasad Savaiye and Benti Chaupai are part of the Nitnem or daily prayers and also part of the Amrit Sanchar or baptism ceremony.

Course Content

Unit I**10hours**

ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ: ਸੰਕਲਨ ਅਤੇ ਸੰਪਾਦਨ।

ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ: ਬਣਤਰ ਅਤੇ ਸਥਾਨ

Unit II**15hours**

ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ: ਸਿਧਾਂਤਕ ਅਧਿਐਨ।

ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ: ਰੱਬ ਦਾ ਸੰਕਲਪ।

Unit III**10hours**

ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ: ਕਾਲ ਅਤੇ ਅਕਾਲ: ਮਾਨਵ-ਏਕਤਾ।

ਬਚਿੱਤਰ ਨਾਟਕ: ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਅਧਿਐਨ।

Unit IV**10hours**

ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ: ਮਿੱਥ ਦਾ ਰੂਪਾਂਤਰਨ।

ਜ਼ਫਰਨਾਮਾ: ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਮਹੱਤਵ।

Transaction Mode: ਲੈਕਚਰ , ਸਮੱਸਿਆਂ ਹੱਲ , ਮਿਸ਼ਰਤ ਸਿਖਲਾਈ , ਚਰਚਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕੇਸ ਅਧਿਐਨ

ਸਹਾਇਕ ਪੁਸਤਕਾਂ:-

1. Rattan Singh Jaggi, Dasam Granth ka Karititav.
2. Dharam Pal Ashta, The Poetry of Dasam Granth.
3. Taran Singh, Dasam Granth Rup te Ras.
4. ਲਾਲ ਸਿੰਘ, ਚੌਣਵੀਂ ਬਾਣੀ- ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ।
5. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਕਰਤਿਤਵ ਦੀ ਪੁਨਰ-ਸਮੀਖਿਆ।

Course Name: STUDY SIKHS IDEOLOGY& INSTITUTIONS

L	T	P	Cr
3	0	0	3

Course Code: MRS210

Course Outcomes: On successful completion of this course, the students will be able to:

- Learn that the sikh scripture opens with Ik Onkar, its Mul Mantar and fundamental prayer about One Supreme Being (God).
- Understand that Sikhism emphasizes simran (meditation on the words of the Guru Granth Sahib), that can be expressed musically through kirtan or internally through Nam Japo (repeat God's name) as a means to feel God's presence.
- Understand that sikhism teaches followers to transform the "Five Thieves" (lust, rage, greed, attachment, and ego).
- Know that in Sikhism secular life is considered to be intertwined with the spiritual life.

COURSE CONTENT**Unit I****10hours****ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਸ਼੍ਰੋਤ**

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ:- ਸੰਕਲਨ ਅਤੇ ਸੰਪਾਦਨ
ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ:- ਸੰਖੇਪ ਜਾਣਕਾਰੀ, ਬਾਣੀ ਪਰਿਚਯ
ਵਾਰਾਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ :- ਸੰਖੇਪ ਜਾਣਕਾਰੀ, ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ, ਅਧਿਆਤਮਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ।

Unit II**10hours****ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਬਾਣੀਆਂ**

ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ:- ਜਾਣ-ਪਛਾਣ, ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ, ਸਿਧਾਂਤਕ ਪੱਖ, ਸਮਕਾਲੀ ਸਮਾਜ।
ਬਾਰਾਂਮਾਂਹ ਮਾਂਝ:- ਜਾਣ-ਪਛਾਣ, ਅਧਿਆਤਮਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ, ਬਿਰਹਾ ਵਰਨਣ, ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਪੱਖ।
ਸੁਖਮਨੀ:- ਜਾਣ-ਪਛਾਣ, ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ, ਨੈਤਿਕ ਪੱਖ, ਸੁੱਖ ਦਾ ਸੰਕਲਪ, ਬ੍ਰਹਮ-ਗਿਆਨੀ ਦਾ ਸੰਕਲਪ।

Unit III**15hours****ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ**

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ:- ਹੋਂਦ ਤੇ ਹਸਤੀ, ਸਿਧਾਂਤਕ ਪੱਖ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਸਰੂਪ
ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਰਚਨਾ:- ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ, ਸਿਧਾਂਤਕ ਪੱਖ, ਮਾਇਆ ਤੇ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ।
ਮੌਤ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀ:- ਸਿਧਾਂਤਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ

Unit IV**10hours****ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ**

ਖਾਲਸਾ, ਖਾਲਸਾ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾ, ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਨਜ਼ਰੀਆ।
ਅਕਾਲ ਤਖਤ, ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਮਹੱਤਵ।
ਸਰਬਤ ਖਾਲਸਾ:- ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ, ਗੁਰਮਤਾ, ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪੱਖ, ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੇ ਸਰਬਤ ਖਾਲਸਾ।

Transaction Mode: ਲੈਕਚਰ , ਸਮੱਸਿਆਂ ਹੱਲ, ਮਿਸ਼ਰਤ ਸਿਖਲਾਈ, ਚਰਚਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕੇਸ ਅਧਿਐਨ

ਸਹਾਇਕ ਪੁਸਤਕਾਂ:-

1. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਲੱਖਣ ਤੱਤ, (ਡਾ. ਵਜੀਰ ਸਿੰਘ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ।
2. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸੰਪਾਦਨ ਕਲਾ:- ਡਾ. ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗਿੱਲ।
3. ਆਸ਼ਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਟੀਕਾ ਸੰਪਾਦਕ:- ਡਾ. ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ, ਅਰਸ਼ੀ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼, ਦਿੱਲੀ।
4. ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਆਧਾਰ:- ਡਾ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ।
5. ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ:- ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਘਫਛ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ।
6. ਬਾਰਾਂਮਾਂਹ ਸਟੀਕ:- ਸ਼ਘਫਛ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ

Semester: 3rd**Course Title: Research Methodology****Course Code: MRS301**

L	T	P	Cr.
4	0	0	4

Total Hourse 60**Course Learning Outcomes: After successful completion of this course, the students will be able to**

1. ਖੋਜ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਅਤੇ ਸਿਧਾਂਤ ਸਬੰਧੀ ਮੁਢਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨਗੇ।
2. ਖੋਜ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਭੰਨ ਖੋਜ ਸੰਦਾਂ ਅਤੇ ਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰ ਸਕਣਗੇ।
3. ਪੰਜਾਬੀ ਅਕਾਦਮਿਕਤਾ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਲਈ ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈਟ ਨੂੰ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਸਿਹਤ ਸਕਣਗੇ।
4. ਖੋਜ ਸੰਬੰਧੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਖੋਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵਾਧਾ ਕਰਨਗੇ।

Course Content**ਭਾਗ-ੳ****15Hours**

ਖੋਜ: ਇਸਦੀ ਧਾਰਨਾ, ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਦਾਇਰੇ, ਖੋਜ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼, ਖੋਜ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ, ਖੋਜ ਕਾਰਜਪ੍ਰਣਾਲੀ, ਖੋਜ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ - ਪ੍ਰਵਾਹ ਚਾਰਟ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੜਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ, ਖੋਜ ਸਮੱਸਿਆ ਦੀ ਚੋਣ।

ਭਾਗ-ਅ

ਰਿਸਰਚ ਡਿਜ਼ਾਈਨ: ਖੋਜ ਦੇ ਅਰਥ, ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਰਣਨੀਤੀਆਂ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੋਜ ਡਿਜ਼ਾਈਨ, ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪ੍ਰਯੋਗਾਤਮਕ ਡਿਜ਼ਾਈਨ, ਡਾਟਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦੇ ਢੰਗ: ਡਾਟਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ, ਨਿਰੀਖਣ ਵਿਧੀ, ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿਧੀ, ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਵਲੀ, ਸਮਾਂ-ਸਾਰਣੀ, ਡਾਟਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੁਆਰਾ ਡਾਟਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆ, ਸੰਪਾਦਨ, ਕੋਡਿੰਗ, ਸਮੱਗਰੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਤੇ ਸਾਰਣੀ,

ਭਾਗ-ੲ

ਨਮੂਨਾ ਲੈਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ:

ਨਮੂਨਾ ਲੈਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰੀਕੇ ਨਮੂਨਾ ਲੈਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਬੇਤਰਤੀਬੇ ਨਮੂਨੇ ਲੈਣ।

ਸਿਸਟਮੈਟਿਕ ਸੈਂਪਲਿੰਗ, ਸਟ੍ਰੈਟੀਫਾਈਡ ਸੈਂਪਲਿੰਗ ਕਲੱਸਟਰ ਸੈਂਪਲਿੰਗ ਅਤੇ ਮਲਟੀਸਟੇਜ ਸੈਂਪਲਿੰਗ। ਗੈਰ ਸੰਭਾਵੀ ਨਮੂਨਾ ਲੈਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ।

ਭਾਗ-ਸ

ਰਿਪੋਰਟ ਲਿਖਣਾ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ: ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ, ਰਿਪੋਰਟ ਫਾਰਮੈਟ ਕਵਰ ਪੇਜ, ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੰਨਾ, ਟੈਕਸਟ, ਬਿਬਲਿਓਗ੍ਰਾਫੀ, ਅੰਤਿਕਾ, ਟਾਈਪਿੰਗ ਨਿਰਦੇਸ਼, ਮੌਖਿਕ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ

Transaction Mode: Lecture, Problem Solving, blended learning, Discussion.

- Panneerselvam, R , 'Research Methodology', PHI, New Delhi.

- Cooper, D.R.,Schindler,P.S., 'Business Research Methods,' Tata McGraw Hill
- Gupta S P,' Statistical Methods', Sultan Chand & Sons, Delhi
- Ronald E Walpole, 'Probability and Statistics for Engineers and Scientists' (International Edition) , Pearson Education.
- Geode, Millian J. & Paul K. Hatl, "Methods in Research", McGraw Hills, NewDelhi,

Reference Books:

- *Kothari C.R., "Research Methodology", New AgePublisher
Nargundkar R, Marketing Research, Tata McGraw Hill,
New Delhi,2002.*

- *Sekran, Uma, "Business Research Method", Miley
Education,Singapore*

Website/Links/Online Portal/ICT

- <https://www.academia.edu/>
 - <https://www.studeersnel.nl>
- <https://www.scribd.com>

Course Title: ਖੋਜ-ਪ੍ਰਸਤਾਵ **Research Proposal****Course Code:** MRS398

L	T	P	Credits
0	0	8	4

Learning Outcomes

After completion of the course, the learner will be able to

1. ਸੰਬੰਧਤ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ, ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਲਈ ਡੂੰਘੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ।
2. ਖੋਜ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਅਤੇ ਅਤੇ ਖੋਜ ਪ੍ਰੀਕ੍ਰਿਆ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ।
3. ਖੋਜ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਲੱਭਣਾ ਅਤੇ ਉਸ ਸੰਬੰਧੀ ਸਵਾਲਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੋਣਾ।
4. ਡਾਟਾ ਦਾ ਸਿਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਖੋਜ ਲਈ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨਾ, ਹਵਾਲੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਅਤੇ ਪੁਸਤਕ ਸੂਚੀ ਦੇਣ ਦੀ ਵਿਧੀ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੋਣਾ।

Course Content

ਖੋਜ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਖੋਜ ਪ੍ਰੀਕ੍ਰਿਆ ਵਿਚ ਦੋ ਸਾਰੇ ਤੱਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਖੋਜ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸਤ੍ਰੁਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਅਪਣੀ ਰੁਚੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਅਨੁਸਾਰ ਖੋਜ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ

1. ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਚੋਣ
2. ਖੋਜ ਖੇਤਰ ਦਾ ਮਹੱਤਵ
3. ਪਰਿਕਲਪਨਾਵਾਂ ਖੋਜ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਫਾਰਮੂਲਾ
4. ਵਿਧੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ (ਨਮੂਨਾ ਅ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ)
5. ਡਾਟਾ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਅੰਕੜਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨਾ
6. ਸੀਮਾ
7. ਹਵਾਲੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਅਤੇ ਪੁਸਤਕ ਸੂਚੀ

Transaction Mode

Collaborative learning, Group Discussion, E team Teaching, Activities, Assessments, Collaborative teaching, Peer Teaching, Video Based Teaching, Quiz, Open talk, E team Teaching, Case analysis, Flipped Teaching

Course Title: ETHIC AND IPR
Course Code: MRS303

L	T	P	Cr.
4	0	0	4

Course Learning Outcomes: After successful completion of this course, the students will be able to

1. ਸਵੈ ਅਧਿਐਨ ਰਾਹੀ ਵਾਸਤਵਿਕਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤੁਤੀ [
2. ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਗੁਣਾਤਮਕ ਤੌਰ ਤੇ ਵਿਕਸਤ ਕਰ ਸਕਣਗੇ [
3. ਵਿਸ਼ਵ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਸਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਤੇ ਜਾਣੂ ਹੋਣਗੇ,
4. ਅਨੁਭਵ ਵਿਚ ਅਭਿਆਸ ਸਹਿਤ ਵਾਧਾ

Course Content

ਭਾਗ-ੳ

ਨੈਤਿਕਤਾ: ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ, ਨੈਤਿਕ ਦਰਸ਼ਨ, ਨੈਤਿਕ ਨਿਰਣੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਦਾਇਰੇ, ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਖੋਜ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨੈਤਿਕਤਾ, ਬੌਧਿਕ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਅਤੇ ਖੋਜ ਦੀ ਇਕਸਾਰਤਾ ਵਿਗਿਆਨਕ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਝੂਠ, ਮਨਘੜਤ, ਅਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਸਾਹਿਤਕ ਚੋਰੀ (**FFP**)

ਭਾਗ-ਅ

ਬੇਲੋੜੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ: ਡੁਪਲੀਕੇਟ ਅਤੇ ਓਵਰਲੈਪਿੰਗ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਸਲਾਮੀ . ਚੋਣਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਅਤੇ ਡੇਟਾ ਦੀ ਗਲਤ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਨੈਤਿਕਤਾ; ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ, ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ)

ਭਾਗ-ੲ

ਬੌਧਿਕ ਸੰਪੱਤੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ: ਸੰਕਲਪ ਅਤੇ ਸਿਧਾਂਤ, ਬੌਧਿਕ ਸੰਪੱਤੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ, ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਆਈਪੀਆਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ, ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਆਈਪੀਆਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਤੇ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ।

ਭਾਗ-ੳ

ਟ੍ਰੇਡਮਾਰਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ - ਟ੍ਰੇਡਮਾਰਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਚਿੰਨ੍ਹ-ਕਿਸਮਾਂ, ਟ੍ਰੇਡਮਾਰਕ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਕਾਰਜ, ਟ੍ਰੇਡਮਾਰਕ ਸੁਰੱਖਿਆ, ਟ੍ਰੇਡਮਾਰਕ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ, ਟ੍ਰੇਡ ਮਾਰਕ ਦੀ ਚੋਣ ਅਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ, ਟ੍ਰੇਡ ਮਾਰਕ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ।

Transaction Mode: Lecture, Problem Solving, blended learning, Discussion.

Course Title: PROFICIENCY IN TEACHING**Course Code: MRS397**

L	T	P	Credits
2	0	0	2

Total Hours: 30**Learning Outcomes**

After completion of this course, the learner will be able to:

1. ਸਿਖਿਆਰਥੀ-ਕ੍ਰੇਡਿਟ ਸਿੱਖਿਆ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਕਰਨਾ
2. ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਨਵੀਂ ਅਧਿਆਪਨ ਰਣਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਤਕਨਾਲੋਜੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ।
3. ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁਲਾਂਕਣ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਯੋਗ ਬਣਨਾ।
4. ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸੰਚਾਰ ਅਤੇ ਕਲਾਸਰੂਮ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦਾ ਹੁਨਰ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨਾ।

Course content**UNIT I****10 Hours**

ਕੋਰਸ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਜਾਣਕਾਰੀ 1-2 ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਨ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ- ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਅਧਿਆਪਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ- ਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਮਾਪਣ ਯੋਗ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨਾ

ਭਾਵ ਕੁਦਰਤ, ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ, ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵ ਪੈਡਾਗੋਜੀ, ਐਂਡਰਾਗੋਜੀ, ਅਤੇ ਹਿਊਟਾਗੋਜੀ - ਸਿਖਾਉਣ ਲਈ ਹੁਨਰ-ਅਧਾਰਿਤ ਪਹੁੰਚ (ਸਿਖਾਉਣ ਦੇ ਹੁਨਰ), ਮਾਈਕਰੋ-ਟੀਚਿੰਗ, ਮੈਕਰੋ ਟੀਚਿੰਗ। ਅਧਿਆਪਨ ਦੇ ਢੰਗ ਅਤੇ ਪਹੁੰਚ - CAM, ਢਾਂਚਾ-ਫੰਕਸ਼ਨ ਪਹੁੰਚ, ਸਿੰਥੈਟਿਕ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣਾਤਮਕ ਪਹੁੰਚ, ਨਿਆਂ-ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਮਾਡਲ

UNIT II**6 Hours**

ਸਿਖਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵਿਭਿੰਨ ਲੋੜਾਂ ਅਤੇ ਪਿਛੋਕੜ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ - ਇੱਕ ਸੰਮਲਿਤ ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਸਿੱਖਣ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣਾਉਣਾ - ਸਰਗਰਮ ਸਿੱਖਣ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਸਮੂਹੀਅਤ ਦੀਆਂ ਰਣਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ

ਲੈਕਚਰ, ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ, ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ - ਸਮੂਹ ਕੰਮ, ਸਹਿਯੋਗੀ ਸਿਖਲਾਈ, ਅਤੇ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਿਖਲਾਈ - ਸਮੱਸਿਆ-ਅਧਾਰਿਤ ਸਿਖਲਾਈ, ਕੇਸ ਅਧਿਐਨ, ਅਤੇ ਸਿਮੂਲੇਸ਼ਨ

UNIT III**7 Hours**

ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਟੂਲਸ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜੋੜਨਾ - ਐਨਲਾਈਨ, ਮਿਸ਼ਰਤ ਸਿਖਲਾਈ, ਫਲਿੱਪਡ ਲਰਨਿੰਗ, ਅਤੇ ਐਮ-ਲਰਨਿੰਗ ਪਹੁੰਚ - ਵਿਦਿਅਕ ਸੌਫਟਵੇਅਰ ਅਤੇ ਪਲੇਟਫਾਰਮਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ

ਰਚਨਾਤਮਕ ਅਤੇ ਸੰਖੇਪ ਮੁਲਾਂਕਣ ਵਿਧੀਆਂ - ਮੁਲਾਂਕਣ, ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਤੇ ਮਾਪ, ਈ-ਮੁਲਾਂਕਣ ਸਾਧਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ,

UNIT IV**7 Hours**

ਅਧਿਆਪਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਅਭਿਆਸ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ - ਅਧਿਆਪਨ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ ਸਵੈ-ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ -
ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਲੋੜ - ਬਹੁ-ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਲਾਸਰੂਮਾਂ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ - ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ
ਜਵਾਬਦੇਹ ਅਧਿਆਪਨ ਅਭਿਆਸ

ਅਰਥ, ਅਧਿਆਪਨ ਮਾਡਲ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ - ਧਾਰਨਾਵਾਂ, ਮਹੱਤਵ, ਭੂਮਿਕਾ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਨ ਮਾਡਲ ਦੀ ਕਿਸਮ।
ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਧਿਆਪਨ ਮਾਡਲ, ਅਧਿਆਪਨ ਦਾ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਮਾਡਲ

Transaction Mode

Discussions, Case Studies, Microteaching, Classroom Observations, Peer Teaching:
Video Analysis, Role-Playing, Lecture-cum-demonstration, Classroom
Simulations, Reflective Journals/Blogs, Teaching Portfolios and Technology
Integration, Flipped Teaching

Suggested Readings

- Ali, L. (2012). *Teacher education*. New Delhi: APH Publishing Corporation.
- Anandan, K. (2010). *Instructional technology in teacher education*. New Delhi: APH Publishing Corporation.
- Bruce R Joyce and Marsha Weil, *Models of Teaching*, Prentice Hall of India Pvt Ltd, 1985.
- Chalan, K. S. (2007). *Introduction to educational planning and management*. New Delhi: Anmol Publications Pvt. Ltd.
- Chand, T. (2008). *Principles of teaching*. New Delhi: Anmol Publications Pvt. Ltd.
- Chiniwar, P. S. (2014). *The technology of teaching*. New Delhi: Anmol Publications Pvt. Ltd.
- Curzon, L. B., & Tummons, J. (2004). *Teaching in future education*. U.S.A: Bloomsbury Academic Publications.
- Das, R.C. (1993): *Educational Technology – A Basic Text*, Sterling Publishers Pvt. Ltd.
- Evaut, M. *The International Encyclopedia of Educational Technology*.
- Gage N L, *Handbook of Research on Teaching*, Rand Mc Nally and Co., Chicago, 1968.
- Graeme, K. (1969): *Blackboard to Computers: A Guide to Educational Aids*, London, Ward Lock.
- Haas, K.B. and Packer, H.Q. (1990): *Preparation and Use of Audio Visual Aids*, 3rd Edition, Prentice Hall, Inc.
- Haseen Taj (2006): *modern Educational Technology*, Agra: H.P Bhargava Book House.
- Jarvis, M. (2015). *Brilliant ideas for ICT in the classroom*. New York: Routledge Publications.

Course Title: ਕੰਪਿਊਟਰ ਲੈਬ **Computer Lab****Course Code: MRS305**

L	T	P	Cr.
0	0	4	2

Total Hours: 15**Course Learning Outcomes: After successful completion of this course, the students will be able to**

1. ਕੰਪਿਊਟਰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਭਿੰਨ ਅੰਗਾਂ ਅਤੇ ਸੰਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਹੋਣਗੇ।
2. ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀ ਵਿਹਾਰਕ ਵਰਤੋਂ ਸੰਬੰਧੀ ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਗੇ।
3. ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੀ ਸੁਚੱਜੀ ਸਿੱਖਿਆ ਕੇਂਦਰਤ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨਗੇ।

Course Content

ਭਾਗ-ੳ

ਮਾਈਕਰੋਸਾਫਟ ਐਕਸਲ ਵਿੱਚ ਚਾਰਟ ਗ੍ਰਾਫ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ, ਪਾਵਰ ਪੁਆਇੰਟ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ, ਟੈਪਲੇਟਸ ਅਤੇ ਵਿਜ਼ਾਰਡ, ਵਰਡ ਬੇਸਿਕਸ, ਥੀਸਿਸ ਰਾਈਟਿੰਗ ਫਾਰਮੈਟ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੰਪਾਦਨ ਸਾਧਨਾਂ ਨਾਲ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਬਣਾਉਣਾ। ਸਟਾਈਲ ਫਾਰਮੈਟ (**MLA** ਅਤੇ **APA**)

ਭਾਗ-ਅ

ਸ਼ਬਦ ਡਰਾਈਂਗ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ, ਟੇਬਲਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ (ਜੋੜਨਾ, ਮਿਟਾਉਣਾ। ਕਤਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕਾਲਮਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਣਾ-ਮਿਲਾਉਣਾ ਅਤੇ ਸੈੱਲਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡਣਾ)। ਟੇਬਲ ਵਿੱਚ ਫਾਰਮੂਲੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ, ਟੈਕਸਟ ਨੂੰ ਟੇਬਲ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣਾ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਉਲਟ, ਮੇਲ ਮਰਜ਼ ਟੂਲ। ਵਰਕਬੁੱਕਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਨਾ। ਵਰਕਸ਼ੀਟਾਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨਾ

Transaction Mode: Lecture, Problem Solving, blended learning, Discussion, audio, video.

ਸਹਾਇਕ ਪੁਸਤਕ ਸੂਚੀ

- Leon & Leon, "Introduction to Computers", Vikas Publishing House, New Delhi
- Saxena S., "MS Office Xp for Everyone", Vikas Publishing House, New Delhi, 2007
- June Jamrich Parsons, "Computer Concepts", Thomson Learning, 7th Edition, Bombay

Reference Books:

White, "Data Communications & Computer Network", Thomson Learning, Bombay

- Comer, “Computer networks and Internet”, Pearson Education, 4e
Website/Links/OnlinePortal/ICT
- <https://www.researchgate.net>
- https://www.youtube.com/playlist?list=PLWPirh4EWFpF_2T13UeEgZWZHc8nHBuXp

Semester – III

Course Name: Beliefs of Religious and Philosophy
Course Code: OEC077

L	T	P	Cr
2	0	0	2

Total hours 60

Course Outcomes: On completion of this course, the successful students will be able to:

- In this subject students will learn difference between theology and religious studies.
- Western, post-Enlightenment tendency to compartmentalize religion.
- Religion as an object to be studied rather than as basic to life
- Learn that it is an ancient discipline, being found in the earliest known manuscripts concerning philosophy, and relates to many other branches of philosophy, including metaphysics, epistemology, and ethics.
- Know the philosophy of religion and how it seeks to discuss questions regarding the nature of religion as a whole.

Course Content

Unit I **15hours**

ਧਰਮ ਦਾ ਆਰੰਭ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਰੁਝਾਨ।

ਧਰਮ ਦਾ ਸਰੂਪ ਅਤੇ ਖੇਤਰ (ਧਰਮ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ)।

Unit II **15hours**

ਧਰਮ ਦੀ ਨੈਤਿਕਤਾ, ਧਰਮ ਵਿਗਿਆਨ, ਧਰਮ ਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿਗਿਆਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ।

ਧਰਮ ਅਧਿਐਨ

ਧਰਮਾਂ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰਸੰਗਤਾ

Unit III **15hours**

ਧਰਮ ਦਾ ਵਿਆਕਤੀਗਤ ਉਦੇਸ਼

ਪਰਿਵਾਰ ਉਦੇਸ਼: ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਰਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ

Unit IV **18hours**

ਧਰਮ ਦਰਸ਼ਨ: ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ

ਧਰਮ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕਤਾ : ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧ

Transaction Mode: ਲੈਕਚਰ, ਸਮੱਸਿਆਂ ਹੱਲ, ਮਿਸ਼ਰਤ ਸਿਖਲਾਈ, ਚਰਚਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕੇਸ ਅਧਿਐਨ

ਸਹਾਇਕ ਪੁਸਤਕਾਂ:

1. What is religion- AG Widgry
2. Comparative Religion: A History: Eric J. streng
3. Elementary Forms of Religious life: E Durkeheim
4. The Origins of Religion: Sigmund Freud.
5. ਧਰਮ ਦਰਸ਼ਨ : ਡਾ. ਸਾਤੀ ਨਾਥ ਗੁਪਤਾ।
6. ਧਰਮ ਅਧਿਐਨ-ਅਕਾਦਮਿਕ ਪਰਿਪੇਖ, ਡਾ. ਜੋਧ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਆਨੰਦ ਸਪੈਂਸਰ, ਡਾ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ।
7. ਧਰਮ ਅਧਿਐਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਅਧਿਐਨ-ਡਾ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ।
8. ਧਰਮ ਦੀ ਉਤਪੱਤੀ ਤੇ ਵਿਕਾਸ (ਡਾ. ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਤਾਲਿਬ)

Semester: 4th**Course Title: ਖੋਜ-ਨਿਬੰਧ(Dissertation)****Course Code: MRS401**

L	T	P	Cr.
0	0	0	20

Course Learning

Outcomes: After successful completion of this course, the students will be able .

1. ਖੋਜਨਿਬੰਧਲਈਚੁਣੇਵਿਸ਼ੇ/ ਸਮੱਸਿਆਨਾਲਸੰਬੰਧਤਪ੍ਰਾਪਤਸਾਹਿਤਦੇਸਰੋਤਾਂਤੱਕਪਹੁੰਚਣਦੇਸਮਰਥਹੋਣਗੇ।
2. ਪ੍ਰਾਪਤਸਾਹਿਤਦਾਮੁਲਾਂਕਣਕਰਨਦੇਸਮਰਥਹੋਣਗੇ।
3. ਚੁਣੇਵਿਸ਼ੇ / ਸਮੱਸਿਆਦੇਵਿਸ਼ੇਸ਼ਪੱਖਬਾਰੇਵਿਸ਼ੇਸ਼ਅੰਤਰ-
ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਦੇਹਵਾਲੇਨਾਲਗੰਭੀਰਅਧਿਐਨਪ੍ਰਸਤੁਤਕਰਨਦੇਸਮਰਥਹੋਣਗੇ।
4. ਅਕਾਦਮਿਕਅਤੇਸਾਹਿਤਕਸੰਕਲਪਾਂਦੀਮਦਦਨਾਲਆਪਣੀਗੱਲਦਲੀਲਾਂਸਹਿਤਕਹਿਸਕਣਗੇ।
5. ਆਪਣੇਚੁਣੇਗਏਵਿਸ਼ੇਸਬੰਧੀਇਕਖੋਜਨਿਬੰਧ /
ਇੰਟਰਨਸ਼ਿਪਰਿਪੋਰਟਨੂੰਮੁਕੰਮਲਕਰਕੇਪ੍ਰੈਜਨਟੈਸ਼ਨਦੇਣਦੇਸਮਰਥਹੋਣਗੇ।

Course Content

ਇਸਕੋਰਸਵਿਚਵਿਦਿਆਰਥੀਚੁਣੇਗਏਵਿਸ਼ੇਨਾਲਸੰਬੰਧਿਤਪਹਿਲਾਂਹੋਏਖੋਜਕਾਰਜਾਂਦੇਆਧਾਰਤੇਪ੍ਰਾਪਤਅਧਿਐਨ :ਰਚਨਾਕਾਰਤੇਰਚਨਾ/ ਸਮੱਸਿਆਕਾਰਤੇਸਮੱਖਿਆਸੰਬੰਧੀਸਮੱਗਰੀਦੇਹਵਾਲੇਨਾਲਅਧਿਆਇਤਿਆਰਕਰੇਗਾ। ਖੋਜ-ਕਾਰਜਲਈਅਪਣਾਈਜਾਣਵਾਲੀਅਧਿਐਨਵਿਧੀਸੰਬੰਧੀਸੰਖਿਪਤਅਧਿਆਇਤਿਆਰਕਰੇਗਾ। ਖੋਜ-ਕਾਰਜਲਈਚੁਣੀਗਈਸਮੱਗਰੀਦਾਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣਾਤਮਕਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਤੋਂਅਧਿਐਨਕਰੇਗਾ। ਖੋਜ-ਕਾਰਜਤੋਂਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇਸਿੱਟਿਆਸਮੇਤਸਮੁੱਚੇਖੋਜ-ਕਾਰਜਨੂੰਖੋਜ-ਵਿਧੀਅਨੁਸਾਰਯੋਜਨਾਸਹਿਤ, ਵਿਉਂਤਬੱਧਕਰਦੇਹੋਏਖੋਜ-ਨਿਬੰਧਵਜੋਂਮੁਕੰਮਲਕਰੇਗਾ।

Transaction Mode: Self-learning, project method, Mentoring.